

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. д-р Емилия Борисова Алексиева, Нов български университет

Научна специалност: 050601 Обща психология

на дисертационен труд на тема: „Ментализация и личностова организация при хероинозависими пациенти“

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор”,

научна специалност: 050601 Обща психология,

представена от г-н Светослав Светославов Савов,

редовен докторант към департамента по когнитивна наука и психология на НБУ, научен ръководител доц. д-р Никола Атанасов

Хероиновата зависимост не е нова тема за клиничната психология, нито за клиничната и социалната практика, в известен смисъл тя се е превърнала в класическа. Подходът към нея обаче е новаторски, в което виждам ценността и основния принос на дисертационния труд. В този смисъл избраната изследователска проблематика е подходяща за дисертационно изследване.

Новаторският подход, реализиран в дисертационния труд от г-н Светослав Савов, се изразява в използването на психодинамично ориентирани инструменти за оценка на личностовата организация и на ментализацията (основните понятия на темата), чрез които са получени важни резултати, представляващи научен принос, но също и принос към

клиничната практика, тъй като са свързани пряко с терапевтичната работа с хероинозависими пациенти.

Текстът е структуриран според стандартите за такъв вид разработки. Той включва четири теоретични глави и една емпирична, като количественото съотношение е с лек превес на теоретичната част.

Цялата първа глава (18 страници) представлява въведение. Текстът съдържа, освен въведението в проблематиката на дисертационното изследване, целта и задачите му, също и преглед на основните положения в психоаналитичната изследователска традиция и методологична оценка на наративите и полуструктурирания формат на интервюирането за целите на клиничните изследвания.

Доколкото реализираното от докторанта изследване е в контекста на психоаналитичната парадигма, подробният увод е основателно решение, тъй като една от важните дискусии в психоанализата е посветена именно на капацитета (респ. на ограниченията) на традиционната изследователска методология за изследване на психоаналитични конструкти.

Методологичният коментар на използвания за изследването формат е аналитичен и адекватен.

Следващите три глави са посветени на основните понятия на изследването (наркозависимости, личностова организация и ментализация). Всяко от тях е представено с дефиниции, развитие и емпирични изследвания.

Много ясно и точно са представени идеите на различните автори. Авторското присъствие на докторанта е ясно, аналитично, оценъчно и адекватно критично. Текстът се чете с интерес, което показва

способността на автора да пише по сложни проблеми по разбираем начин, без това да е за сметка на професионалното качество на изложението.

Ще подчертая, че докторантът е показал забележителна способност за аналитична преработка и представяне на значителен обем от фактологична и емпирична информация, което свидетелства по безспорен начин за неговите способности за научна дейност.

Дисертационният труд обобщава значителен обем публикации, по-голямата част от които са от последните десет години. Написан е на високо научно ниво, задълбочено и аналитично. Изследваната проблематика се познава в детайли и в развитие.

Емпиричното изследване е представено в последната глава. Формулирани са три основни хипотези (като втората е конкретизирана по отношение на хероинозависимите пациенти).

Изследвани са общо 60 лица (по 30 в клиничната и в контролната група). Подробно са представени критериите за включване във всяка от двете групи, доказано е сходството между тях по основни от гл. т. на изследването характеристики.

Инструментариумът, чрез който се проверяват хипотезите, включва „Структурирано интервю за личностна организация” (СИЛО), „Схема за вербална преработка на афекта” и „Измерител за идентификацията на афективните съдържания”. Представен е достатъчно подробно в текста, а СИЛО и пълнотекстово в приложението.

Необходимо е да отбележа, че използваният инструментариум предполага индивидуално изследване с всеки участник и генерира значителен обем информация, която е обработена качествено и количествено. Интервюто се записва на диктофон, след което записът се

транскрибира и анализира. От този инструмент се получават данни за личностната организация на изследваното лице. Следва анализ на качеството на ментализацията чрез два инструмента, представени по-горе – „Схема за вербална преработка на афекта“ и „Измерител за идентификацията на афективните съдържания“. Както се вижда, по същество става дума за контент анализ на значително по обем съдържание. Ценността на получената дълбинна информация за всеки участник, а следователно и за изследването на докторанта, е извън всякакво съмнение.

Ще добавя, че за целите на изследването докторантът е превел схемата за вербална преработка на афекта и измерителя за идентификацията на афективните съдържания, което по същество е принос към методологията на клиничните психологически и психоаналитични изследвания и практиката в България.

Реализирана е адекватна статистическа обработка на количествените данни. Получените данни са представени в множество таблици и графики. Резултатите са интерпретирани както в перспективата на проверката на формулираните хипотези, така и на равнище качества на използвания инструментариум.

В края на дисертационния труд се дискутират възможните ограничения на реализираното изследване, както и перспективите за по-нататъшни изследвания.

Библиографията включва 263 заглавия по темата на дисертационния труд. Цитирането е според стандарта, има съответствие между цитирането в текста и библиографския списък.

В приложението са представени данни за надеждността на количествените параметри в използваните инструменти; формата за отговори на използваното „Структурирано интервю за личностова

организация – СИЛО 1.07“, както и използваната декларация за информирано съгласие, която е предвидена да се подпише от участниците в изследването. Ще отбележа, че последната е важен документ, не само като свидетелство, че реализираното изследване се вписва в етичните стандарти на съвременната изследователската практика, но също така осигурява възможност за проверка на качеството на събраните данни и документиращо събирането им.

Формулирани са 4 приноса, които подкрепям.

Бих подчертала, че изследването, реализирано от г-н Светослав Савов и представено в дисертационния му труд, е планирано и реализирано с ясна и адекватно защитена теоретична референция - психоаналитичната парадигма. В този смисъл то е първото психоаналитично изследване от такъв мащаб (равнище на дисертационен труд) за България.

Докторантът представя 4 научни публикации, в които е отразено съдържанието на неговия дисертационен труд. От тях две са самостоятелни и две – в съавторство с научния му ръководител. Последните две са на английски език и са публикувани от авторитетни издателства.

Авторефератът резюмира адекватно съдържанието на дисертационния труд. Той в значителна степен повтаря структурата на дисертацията.

Имам следните бележки и въпроси:

- Бележки:
- На с. 87 при описанието на участниците в изследването е допусната неточност при представянето им: „... 17% са на възраст над 35

години“, на с. 88 в таблицата част от участниците са „...под 22 години“ – какво налага това неопределено представяне на тези две възрастови групи? Възрастовият период над 35 години по същество „отива“ до 70, 80 и т.н. години, а под 22 години включва целия период от раждането до 22 годишна възраст.

- Въпроси:

- 1) Какъв е личностният профил на хероинозависимия пациент според данните от Вашето изследване?
- 2) По какъв начин получените в изследването данни ще бъдат полезни за терапията на тези пациенти, както и за превенцията на хероиновата зависимост?

В заключение, представеният дисертационен труд съдържа научни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Той показва по безспорен начин постигнатото високо ниво на научно развитие и на научна зрелост от докторанта.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за представения дисертационен труд. Позволявам си да препоръчам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност 050601 Обща психология на г-н Светослав Савов.

10.05.2016 г.

София

Подпис:

(доц. д-р Е. Алексиева)